

de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som har förelagts med stöd av balken efter särskild ansökan av den myndighet som har förelagt vitet eller, om vitet har förelagts i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten, och

9. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt vad som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikalie-myndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

Som anges i 19 kap. 1 § tredje stycket prövar miljödomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt plan- och bygglagen (1987:10) eller enligt lagen (1998:812) med särskilda

de solidariskt ansvariga,

5. utdömande av vite som har förelagts med stöd av balken. I fråga om föreläggande och utdömande av vite gäller i övrigt lagen (1985:206) om viten.

bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljödomstol efter överklagande prövar Kronofogdemyndighetens beslut om handräddning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

24 kap.

1 §

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § första stycket denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av en länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattningsområde som har meddelats av länsstyrelse enligt 11 kap. Avser tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, 7 kap. 20 och 22 §§, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 § denna balk eller 2 kap. 10 § samt 7 kap. 13–17 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor,

Om ett beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet eller tillstånd eller godkännande enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och beslutet har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i beslutet. Avser tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, 7 kap. 20 och 22 §§, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 § denna balk eller 2 kap. 10 § samt 7 kap. 13–17 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap. 14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap. 14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten eller åtgärder enligt 11 kap. 16 §.

En omprövningsdom eller ett omprövningsbeslut har samma verkan som en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut. *Ett omprövningsbeslut har samma verkan som ett tillståndsbeslut.*

3 §

Tillståndsmyndigheten får helt eller delvis återkalla tillstånd, dispens eller godkännande som meddelats enligt balken, eller enligt föreskrifter med stöd av balken, och förbjuda fortsatt verksamhet

1. om den som har sökt tillståndet, dispensen eller godkännandet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet, dispensen, godkännandet eller villkoren,

2. när tillståndet, dispensen, godkännandet eller villkor som gäller för verksamheten eller åtgärden inte har följts och avvikelserna inte är av ringa betydelse,

3. om det till följd av verksamheten eller åtgärden har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten eller åtgärden tilläts,

4. om det till följd av verksamheten eller åtgärden har uppkommit sådana förhållanden som enligt 2 kap. 9 § innebär att verksamheten inte får bedrivas,

5. om verksamheten slutligt har upphört,

6. om ett nytt tillstånd ersätter ett tidigare tillstånd,

7. om det behövs för att uppfylla Sveriges förpliktelser till följd av EU-medlemskapet,

8. om underhållet av en vattenanläggning allvarligt har försumrats, eller

9. om tillstånd att inverka på vattenförhållandena inte har utnyttjats under en längre tid och det kan antas att tillståndet inte heller kommer att utnyttjas.

Miljödomstolen får om Tillståndsmyndigheten får om

tillståndet avser verksamhet vid en vattenanläggning eller i fall som avses i första stycket 8 eller 9 återkalla rätten att bibehålla en vattenanläggning.

Tillstånd till täkt får upphävas helt eller delvis när tio år förflutit från det att tillståndet vann laga kraft.

tillståndet avser verksamhet vid en vattenanläggning eller i fall som avses i första stycket 8 eller 9 återkalla rätten att bibehålla en vattenanläggning.

4 §

I samband med ett beslut om återkallelse enligt 3 § andra stycket som avser en vattenanläggning skall *Miljödomstolen* ålägga den som är ansvarig för underhållet av anläggningen att riva ut den och att vidta de åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skador genom utrivningen.

I stället för åläggande enligt första stycket får *miljödomstolen* medge någon annan vars rätt är beroende av utrivningen eller, till skydd för allmänna intressen, staten, en kommun eller ett vattenförbund att riva ut anläggningen på den underhållsskyldiges bekostnad. *Domstolen* får också meddela förordnande enligt 11 kap. 20 §. Då äger 11 kap. 20 § fjärde stycket och 21 § motsvarande tillämpning.

I samband med ett beslut om återkallelse enligt 3 § andra stycket som avser en vattenanläggning ska *tillståndsmyndigheten* ålägga den som är ansvarig för underhållet av anläggningen att riva ut den och att vidta de åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skador genom utrivningen.

I stället för åläggande enligt första stycket får *tillståndsmyndigheten* medge någon annan vars rätt är beroende av utrivningen eller, till skydd för allmänna intressen, staten, en kommun eller ett vattenförbund att riva ut anläggningen på den underhållsskyldiges bekostnad. *Myndigheten* får också meddela förordnande enligt 11 kap. 20 §. Då äger 11 kap. 20 § fjärde stycket och 21 § motsvarande tillämpning.

7 §

Ansökan om prövning som avses i 3–6 §§ får göras hos *miljödomstol* av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen. *Skall frågan prövas*

Ansökan om prövning som avses i 3–6 §§ får göras hos *den tillståndsmyndighet som regeringen bestämmer* av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet

av någon annan myndighet än domstol eller av kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 5 § andra och tredje styckena får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Har tillståndet meddelats av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

och länsstyrelsen. Frågor om omprövning enligt 5 § andra och tredje styckena får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket.

13 §

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador som inte förutsågs av miljödomstolen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Natur-

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador på allmänna eller enskilda intressen, får den skadelidande vid miljödomstol framställa anspråk på ersättning eller inlösen enligt 31 kap.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. Under samma förutsättningar får domstolen även i

vårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på grund av oförutsedda skador skall för att få tas upp till prövning framställas till miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av domstolen bestämda tiden inom vilken arbetena skall vara utförda.

Vid skada som avses i 7 kap. 7 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksambet utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

övrigt ålägga tillståndshavaren att utföra försiktighetsmått och skyddsåtgärder. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelse eller kommun.

13 a §

Talan om anspråk på grund av skador som avses i 13 § detta kapitel ska för att få tas upp till prövning väckas när tillståndet har tagits i anspråk och senast inom ett år därefter. Även tillståndshavaren kan på samma sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

Om sökanden begär det i samband med ansökan, ska tillståndsmyndigheten förelägga den som vill framställa anspråk som avses i 13 § att anmäla detta

inom viss tid innan ärendet avgörs.

13 b §

Medför en vattenverksamhet eller vattenanläggning som avses i 13 § detta kapitel skador som inte förutsågs under handläggningen av tillståndsärendet, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning eller inlösen även efter utgången av fristen i 13 a §.

Talan om anspråk som avses i första stycket ska, för att kunna tas upp till prövning, framställas inom den tid, minst fem och högst tjugo år, som har bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av tillståndsmyndigheten bestämda tiden inom vilken arbetena ska vara utförda.

Vid skada som avses i 7 kap. 7 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

14 §

Framställan som avses i 13 § skall vara skriftlig och ges in till miljödomstolen i tre exemplar. Ett exemplar skall delges tillståndsnavaren.

Anspråket prövas före eller

Om den som kan antas ha rätt till ersättning enligt 13 § begär det, ska tillståndsnavaren hos tillståndsmyndigheten eller miljödomstolen ställa säkerhet för den ersättning som kan komma

efter utgången av den tid som gäller för framställan. Beträffande förfarandet gäller vad som stadgas om förfarandet i stämningensmål i 7 kap. 8–12 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Dessutom tillämpas 22 kap. 23 § samt 28 § andra och tredje stycket.

att utgå. Säkerhet behöver inte ställas om tillståndshavaren inte har tagit tillståndet i anspråk.

I fråga om slaget av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

25 kap.

1 §

I mål om utövande av miljöfarlig verksamhet gäller inte rättegångsbalken i fråga om rättegångskostnader,

I frågor om rättegångskostnader enligt detta kapitel äger 18 kap. rättegångsbalken motsvarande tillämpning.

2 §

I ansökningsmål om vattenverksamhet, utom sådana som anges i andra stycket, och i mål som avses i 21 kap. 1 § andra stycket, skall sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid miljödomstolen. I mål som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader i länsstyrelsen eller miljödomstolen som uppkommit för deltagare i samfälligheten. Organisation som avses i 16 kap. 13 § har inte rätt att erhålla ersättning för eller skyldighet att betala rättegångskostnader.

I ärenden vid tillståndsmyndigheten om vattenverksamhet ska sökanden, med de undantag som anges i 3, 4 och 10 §§, betala ersättning till ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som avses i 9 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för deras kostnader i ärendet hos tillståndsmyndigheten. I ärenden som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader hos prövningsmyndigheten som uppkommit för deltagare i samfälligheten. Organisation som avses i 16 kap. 13 § har inte rätt att erhålla ersättning för eller

skyldighet att betala rättegångskostnader.

I sådana överklagade mål som avses i första stycket första meningen skall sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

Första stycket gäller vid överklagande också för sådana kostnader vid miljödomstolen och i högre rätt som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

3 §

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt 24 kap. 3–6 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid miljödomstolen. I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen skall den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11. Gäller ett mål enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 omprövning för att förbättra en anläggnings säkerhet skall dock tillståndshavaren i stället för Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen svara för senast nämnda kostnader.

I ärenden som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt 24 kap. 3–6 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader hos tillståndsmyndigheten. I ärenden enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid tillståndsmyndigheten som uppkommer för sådana sakägare som avses i 2 § första stycket första meningen, dock inte för tillståndshavaren. Detta gäller inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11. Gäller ett ärende enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 omprövning för att förbättra en anläggnings säkerhet ska dock tillståndshavaren i stället för Naturvårdsverket, Kammar-

4 §

I mål som gäller omprövning på grund av ändrade förhållanden i samfälligheter enligt 7 kap. 17 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet i fråga om kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen eller enligt 7 kap. 18 § samma lag skall varje part svara för sina kostnader.

I ärenden som gäller omprövning enligt 7 kap. 18 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska varje part svara för sina kostnader.

7 §

I mål om vattenverksamhet får sökanden förpliktas att betala ersättning för motparters rättegångskostnader även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid domstolen. Ersättning skall även innefatta ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för beslutet till dess betalning sker.

I ärenden som avses i 2-3 §§ får sökanden förpliktas att betala ersättning för motparters kostnader hos tillståndsmyndigheten även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid myndigheten. Ersättning ska även innefatta ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för beslutet tills betalning sker.

8 §

I ansökningsmål är sökanden skyldig att ersätta miljödomstolens kostnader för

1. kungörelser,
2. aktförvarare,
3. sakkunniga som har tillkallats av domstolen, och
4. lokaler för sammanträden.

Första stycket tillämpas även i stämningsmål som avses i 7 kap. 2 § lagen (1998:812) med

Sökanden är skyldig att ersätta tillståndsmyndighetens kostnader för

1. kungörelser,
2. aktförvarare,
3. sakkunniga som har tillkallats av myndigheten, och
4. lokaler för sammanträden.

särskilda bestämmelser om vattenverksambet. Vad som i första stycket sägs om sökanden gäller därvid käranden.

I högre rätt gäller vad som i första och andra stycket sägs om sökande eller kärande den som fullföljt talan.

På begäran av domstolen skall förskott på ersättningen betalas.

I miljödomstol och Miljööverdomstolen gäller vad som i första och andra stycket sägs om sökande den som fullföljt talan.

På begäran av tillståndsmyndigheten eller domstolen ska förskott på ersättningen betalas.

9 a §

I fråga om rättegångskostnader i mål som avses i 24 kap. 13 a § och 13 b §§ gäller bestämmelserna om kostnader i expropriationsmål.

När anspråk på ersättning för rättegångskostnader i mål som avses i första stycket prövas, ska domstolen beakta vad sökanden har förpliktats att utge i ersättning för kostnader i ärendet vid prövningsmyndigheten.

Ogillas i mål som avses i första stycket talan som har väckts av fastighetsägaren eller den som innehar särskild rätt till fastigheten, kan domstolen förordna att han ska bära sina egna kostnader, om han befinns ha inlett rättegången utan tillräckliga skäl. Har rättegången uppenbart inletts utan skäligen grund, får domstolen dessutom förplikta honom att ersätta motparten dennes rättegångskostnader.

Om tillstånd meddelas till en markavvattning i mål som avses i 7 kap. 19 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, skall sökandens kostnader fördelas mellan deltagarna i markavvattningen efter vad som är skäligt. Meddelas inte tillstånd till markavvattningen, skall sökanden betala de kostnader som har uppkommit, om inte särskilda omständigheter föranleder att betalningsskyldigheten fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem. Om tillstånd inte meddelas till en markavvattning i ett mål som enligt 7 kap. 20 § nämnda lag har inletts på grund av ett beslut vid en fastighetsreglering, skall kostnaderna anses som förrättningskostnader vid fastighetsregleringen.

Om en myndighet meddelar tillstånd till en markavvattning eller omprövar ett tillstånd i ett ärende som avses i 7 kap. 17 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, ska sökandens kostnader fördelas mellan deltagarna i markavvattningen efter vad som är skäligt. Meddelas inte tillstånd till markavvattningen, ska sökanden betala de kostnader som har uppkommit, om inte särskilda omständigheter föranleder att betalningsskyldigheten fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem. Om tillstånd inte meddelas till en markavvattning i ett ärende som enligt 19 kap. 30 § har inletts på grund av ett beslut vid en fastighetsreglering, ska kostnaderna anses som förrättningskostnader vid fastighetsregleringen.

28 kap.

Tillträde för markavvattnings-sakkunnig

3 a §

Om det behövs med anledning av en besiktning, har en markavvattnings-sakkunnig rätt att gå in i byggnader, beträda ägor, göra mätningar och markundersökningar samt utföra därmed sammanhängande eller jämförliga åtgärder. I trädgårdar

eller liknande planteringar får träd inte skadas eller fällas utan ägarens samtycke. Även i övrigt ska skador undvikas, om det är möjligt. Rätt att beträda annans ägor har också den som vid tillståndsmyndigheten för talan i ärendet.

Sökanden ska betala ersättning för skador som har uppkommit genom åtgärder enligt första stycket. Yrkande om ersättning ska framställas innan ärendet avgörs.

10 §

Den som utför eller skall utföra en vattenverksamhet kan av miljödomstolen ges rätt att utföra anläggningar eller åtgärder inom fastigheter som tillhör någon annan och ta i anspråk mark eller annat utrymme för detta, när det är fråga om

Den som utför eller ska utföra en vattenverksamhet kan av tillståndsmyndigheten ges rätt att utföra anläggningar eller åtgärder inom fastigheter som tillhör någon annan och ta i anspråk mark eller annat utrymme för detta, när det är fråga om

1. vattenverksamhet som utförs av staten, kommuner eller vattenförbund och som är önskvärda från hälso- eller miljösynpunkt eller som främjar fisket,

2. vattenverksamhet för att motverka förorening genom avloppsvatten,

3. vattenverksamhet som avser tillgodogörande av yt- eller grundvatten,

4. vattenreglering,

5. vattenverksamhet som avser allmän farled eller allmän hamn, eller

6. markavvattning.

Ett område som tas i anspråk enligt första stycket får lösas in, om det skall ingå i en strömfallsfastighet.

Har rätten upphört enligt denna paragraf att *med annat än äganderätt* ta annans fastighet i anspråk, *skall* anläggningar som har uppförts eller placerats inom fastigheten tillfalla fastighetsägaren utan lösen, om de inte har förts bort inom ett år från upphörandet.

Har rätten upphört enligt denna paragraf att ta annans fastighet i anspråk, *ska* anläggningar som har uppförts eller placerats inom fastigheten tillfalla fastighetsägaren utan lösen, om de inte har förts bort inom ett år från upphörandet.

31 kap.

37 §

Om det behövs för tillämpningen av 6 kap. 18 § tredje stycket expropriationslagen (1972:719), ska miljödomstolen uppskatta det värde som en berörd fastighet har utan särskild rättighet som minskar fastighetens värde.

Innan miljödomstolen meddelar en dom om inlösen av en fastighetsdel ska en karta med beskrivning ha upprättats över området samt dess gränser ha utmärkts i den ordning som gäller för fastighetsbildning.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2. Mål eller ärenden som har inletts vid en miljödomstol eller en länsstyrelse före ikraftträdandet ska, i de fall de nya reglerna hade föreskrivit att målet eller ärendet skulle ha inletts vid en tillståndsmyndighet, vid ikraftträdandet överlämnas till den myndigheten.

3. Ersättningsanspråk som har framställts i ett ansökningsmål vid en miljödomstol ska även efter ikraftträdandet handläggas vid domstolen. Skulle talan om anspråket enligt de nya reglerna ha väckts vid en annan miljödomstol, ska målet i den delen överlämnas till den andra domstolen.

4. Mål om ersättning m.m. för oförutsedd skada ska handläggas enligt 24 kap. 13 b § miljöbalken om anspråket framställs efter ikraftträdandet.

5. Ärenden vid en länsstyrelse om dispens eller tillstånd till markavvattning som inletts före ikraftträdandet ska handläggas enligt äldre regler. Överlämnande enligt 7 kap. 19 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska dock inte ske till miljödomstolen utan till den tillståndsmyndighet där ärendet skulle ha inletts enligt de nya reglerna.

6. Mål eller ärenden vid en miljödomstol ska inte överlämnas enligt punkten 2 om det skulle vara till nackdel för handläggningen eller om det av andra skäl inte skulle vara lämpligt. I sådana fall gäller äldre bestämmelser om överklagande av Miljööverdomstolens avgöranden.

5 Förslag till
lag om ändring i lagen (1929:405) med vissa
föreskrifter angående tillämpningen här i riket av
svensk-norska vattenrättskonventionen av den
11 maj 1929

Härigenom föreskrivs att 1, 3-5, 8-12, 14, 15, 17 och 21 §§ lagen (1929:405) med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929 ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Ansökan i *mål* eller ärende, som jämlikt konventionen anhängiggöres vid miljödomstol eller länsstyrelse, *skall* ingivas i ett exemplar utöver det antal, som för varje särskilt fall eljest finnes föreskrivet.

Skall enligt art. 14 av konventionen ansökan vara åtföljd av förklaring, som avses där, och är sådan förklaring ej bilagd ansökningen, *skall* den avvisas. Vad som nu sagts *skall* dock icke äga tillämpning i fråga om ansökan av norska staten.

Ansökan i ärende, som jämlikt konventionen anhängiggöres vid *en tillståndsmyndighet*, *ska* ingivas i ett exemplar utöver det antal, som för varje särskilt fall eljest finnes föreskrivet.

Ska enligt art. 14 av konventionen ansökan vara åtföljd av förklaring, som avses där, och är sådan förklaring ej bilagd ansökningen, *ska* den avvisas. Vad som nu sagts *ska* dock icke äga tillämpning i fråga om ansökan av norska staten.

3 §

Miljödomstolen eller *länsstyrelsen* *skall*, så snart kungörelse utfärdats om ansökningen, översända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till Utrikesdepartementet för att tillställas vederbörande norska myndighet. Sedan den förberedande skrift-

Tillståndsmyndigheten *ska*, så snart kungörelse utfärdats om ansökningen, översända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till Utrikesdepartementet för att tillställas vederbörande norska myndighet. Sedan den förberedande skriftväxlingen av-

växlingen avslutats, får fortsatt behandling av *målet eller* ärendet icke äga rum, innan det från Utrikesdepartementet kommit underrättelse som avses i 4 eller 5 §.

Finner *miljödomstolen eller länsstyrelsen* med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den utredning, som ytterligare behövs, att frågan bör behandlas av kommission, får framställning om detta sändas till Utrikesdepartementet, varefter regeringen meddelar beslut i anledning av framställningen.

slutats, får fortsatt behandling av ärendet icke äga rum, innan det från Utrikesdepartementet kommit underrättelse som avses i 4 eller 5 §§.

Finner *tillståndsmyndigheten* med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den utredning, som ytterligare behövs, att frågan bör behandlas av kommission, får framställning om detta sändas till Utrikesdepartementet, varefter regeringen meddelar beslut i anledning av framställningen.

4 §

Har till Utrikesdepartementet inkommit meddelande, att samtycke å norsk sida ej erfordras eller att samtycke givits utan att därför uppställts villkor, *skall* underrättelse därom meddelas *miljödomstolen eller länsstyrelsen*.

Har samtycke vägrats, *skall* besked därom meddelas *miljödomstolen eller länsstyrelsen*; och *varde ansökeningen av miljödomstolen eller länsstyrelsen avslagen*.

Har till Utrikesdepartementet inkommit meddelande, att samtycke å norsk sida ej erfordras eller att samtycke givits utan att därför uppställts villkor, *ska* underrättelse därom meddelas *tillståndsmyndigheten*. Har samtycke vägrats, *ska* besked därom meddelas *tillståndsmyndigheten*; och *ansökeningen avslås*.

5 §

Om det för samtycke, som givits på norsk sida, uppställts särskilda villkor, ankommer det på regeringen att besluta huruvida regeringen vill förbehålla

Om det för samtycke, som givits på norsk sida, uppställts särskilda villkor, ankommer det på regeringen att besluta huruvida regeringen vill förbehålla

sig prövningen av fråga, som avses i andra punkten av art. 20 i konventionen. Sedan den prövning som kan föranledas av detta ägt rum, *skall* underrättelse om regeringens beslut samt de från norsk sida meddelade villkoren tillställas *miljödomstolen eller länsstyrelsen* för den vidare prövning, som med iakttagande av nämnda beslut och villkor erfordras för målets eller ärendets avgörande.

Får regeringen enligt första stycket förbehålla sig prövningen av en viss fråga och är verksamheten av sådan beskaffenhet att på grund av en bestämmelse i miljöbalken en fråga angående verksamheten kunnat prövas av regeringen, *skall* den prövning, som sålunda i särskilda hänseenden kan ankomma på regeringen, företas i ett sammanhang.

sig prövningen av fråga, som avses i andra punkten av art. 20 i konventionen. Sedan den prövning som kan föranledas av detta ägt rum, *ska* underrättelse om regeringens beslut samt de från norsk sida meddelade villkoren tillställas *tillståndsmyndigheten* för den vidare prövning, som med iakttagande av nämnda beslut och villkor erfordras för målets eller ärendets avgörande.

Får regeringen enligt första stycket förbehålla sig prövningen av en viss fråga och är verksamheten av sådan beskaffenhet att på grund av en bestämmelse i miljöbalken en fråga angående verksamheten kunnat prövas av regeringen, *ska* den prövning, som sålunda i särskilda hänseenden kan ankomma på regeringen, företas i ett sammanhang.

8 §

Förklaring, som avses i art. 14 av konventionen, meddelas av regeringen.

Den, som vill erhålla sådan förklaring, har att till *miljödomstolen eller länsstyrelsen* ingiva ansökan därom. I ansökningen *skola* så fullständigt som möjligt uppgivas verksamhetens beskaffenhet, omfattning och verkningar med angivande av det vattenområde, som av verksamheten kan komma att

Förklaring, som avses i art. 14 i konventionen, meddelas av regeringen.

Den, som vill erhålla sådan förklaring, har att till *tillståndsmyndigheten* ingiva ansökan därom. I ansökningen *ska* så fullständigt som möjligt uppgivas verksamhetens beskaffenhet, omfattning och verkningar med angivande av det vattenområde, som av verksamheten kan komma att beröras.

beröras. *Miljödomstolen eller länsstyrelsen* översänder med eget yttrande ansökningen till Utrikesdepartementet.

Tillståndsmyndigheten översänder med eget yttrande ansökningen till Utrikesdepartementet.

9 §

Då ansökan angående en verksamhet, vilken ingivits till myndighet i Norge, inkommit till Utrikesdepartementet, *skall* den jämte tillhörande bilagor sändas till *miljödomstolen eller länsstyrelsen*. Vad som nu sagts *skall* även gälla i fråga om upplysningar som avses i tredje punkten av art. 15 i konventionen.

Sedan de i första stycket avsedda handlingarna inkommit till *miljödomstolen eller länsstyrelsen* *skall* denna genast utfärda kungörelse om ansökan. Kungörelsen *skall* innehålla dels uppgift om verksamhetens beskaffenhet och omfattning samt de verkningar, som därav kan väntas uppkomma inom svenskt område, dels underrättelse om vad sakägare, som vill hos norsk myndighet framställa erinran i anledning av verksamheten, har att iaktta samt om att erinringar i anledning av ansökan *skall* inom en viss, i kungörelsen utsatt tid insändas till *miljödomstolen eller länsstyrelsen*. Kungörelsen *skall* innehålla tillkännagivande att ett exemplar av ansökningshandlingarna finns tillgängligt på

Då ansökan angående en verksamhet, vilken ingivits till myndighet i Norge, inkommit till Utrikesdepartementet, *ska* den jämte tillhörande bilagor sändas till *tillståndsmyndigheten*. Vad som nu sagts *ska* även gälla i fråga om upplysningar som avses i tredje punkten av art. 15 i konventionen.

Sedan de i första stycket avsedda handlingarna inkommit till *tillståndsmyndigheten* *ska* denna genast utfärda kungörelse om ansökan. Kungörelsen *ska* innehålla dels uppgift om verksamhetens beskaffenhet och omfattning samt de verkningar, som därav kan väntas uppkomma inom svenskt område, dels underrättelse om vad sakägare, som vill hos norsk myndighet framställa erinran i anledning av verksamheten, har att iaktta samt om att erinringar i anledning av ansökan *ska* inom en viss, i kungörelsen utsatt tid insändas till *tillståndsmyndigheten*. Kungörelsen *ska* innehålla tillkännagivande att ett exemplar av ansökningshandlingarna finns tillgängligt på *tillståndsmyndighetens* kansli eller på

miljödomstolens eller länsstyrelsens kansli eller på annan lämplig plats som *miljödomstolen eller länsstyrelsen* bestämmer. Genom *miljödomstolens* eller länsstyrelsens försorg *skall* kungörelsen så snart det kan ske införas i ortstidning. Ett exemplar av kungörelsen *skall* dessutom sändas till Utrikesdepartementet, Kammarkollegiet, Fiskeriverket, länsstyrelsen och andra statliga myndigheter vilkas verksamhet kan beröras av ansökan samt till berörda kommuner.

Om det sedan kungörelse utfärdats från myndighet i Norge kommer underrättelse om frågans fortsatta behandling där, *skall* också ett sådant meddelande kungöras på sätt som nu har angetts.

Är verksamheten av beskaffenhet, att någon menlig inverkan därav här i riket uppenbarligen icke är att motse, erfordras *ej* kungörelse, som ovan nämnts.

annan lämplig plats som *tillståndsmyndigheten* bestämmer. Genom *tillståndsmyndighetens* försorg *ska* kungörelsen så snart det kan ske införas i ortstidning. Ett exemplar av kungörelsen *ska* dessutom sändas till Utrikesdepartementet, Kammarkollegiet, Fiskeriverket, länsstyrelsen och andra statliga myndigheter vilkas verksamhet kan beröras av ansökan samt till berörda kommuner.

Om det sedan kungörelse utfärdats från myndighet i Norge kommer underrättelse om frågans fortsatta behandling där, *ska* också ett sådant meddelande kungöras på sätt som nu har angetts.

Är verksamheten av beskaffenhet, att någon menlig inverkan därav här i riket uppenbarligen icke är att motse, erfordras *inte* kungörelse, som ovan nämnts.

10 §

Kan verksamheten antagas bliva till men för allmänna intressen såsom samfärdsel eller flottning eller fiske av någon betydighet eller för vattenreglering eller torrläggning, som redan verkstälts eller med sannolikhet kan motses, åligger *miljödomstolen eller länsstyrelsen*

Kan verksamheten antagas bliva till men för allmänna intressen såsom samfärdsel eller flottning eller fiske av någon betydighet eller för vattenreglering eller torrläggning, som redan verkstälts eller med sannolikhet kan motses, åligger *tillståndsmyndigheten* att in-

att inhämta yttrande från myndighet, som i sådant hänseende har att bevaka det allmännas rätt, ävensom från styrelse eller syssloman för verksamhet, som av frågan beröres. Yttrande *skall* avgivas inom den tid för erinringars framställande, som bestämts i kungörelsen.

hämta yttrande från myndighet, som i sådant hänseende har att bevaka det allmännas rätt, ävensom från styrelse eller syssloman för verksamhet, som av frågan beröres. Yttrande *ska* avgivas inom den tid för erinringars framställande, som bestämts i kungörelsen.

11 §

Sedan den enligt 9 § utsatta tiden för erinringars insändande utgått, *skall miljödomstolen eller länsstyrelsen* till regeringen avge yttrande huruvida enligt art. 12 av konventionen samtycke till verksamheten på svensk sida kan anses erforderligt samt huruvida till följd av omfattningen och beskaffenheten av den utredning, som ytterligare behövs, frågan angående verksamheten bör behandlas av kommission. Om det med hänsyn till utredningens fullständighet kan ske, bör *miljödomstolen eller länsstyrelsen* också meddela huruvida samtycke bör lämnas och för sådant fall avge förslag till de villkor, som därför bör uppställas. Yttrandet *skall* åtföljas av samtliga till ärendet hörande handlingar. Avskrift av regeringens beslut i ärendet *skall* tillställas *miljödomstolen eller länsstyrelsen*.

Sedan den enligt 9 § utsatta tiden för erinringars insändande utgått, *ska tillståndsmyndigheten* till regeringen avge yttrande huruvida enligt art. 12 av konventionen samtycke till verksamheten på svensk sida kan anses erforderligt samt huruvida till följd av omfattningen och beskaffenheten av den utredning, som ytterligare behövs, frågan angående verksamheten bör behandlas av kommission. Om det med hänsyn till utredningens fullständighet kan ske, bör *tillståndsmyndigheten* också meddela huruvida samtycke bör lämnas och för sådant fall avge förslag till de villkor, som därför bör uppställas. Yttrandet *ska* åtföljas av samtliga till ärendet hörande handlingar. Avskrift av regeringens beslut i ärendet *ska* tillställas *tillståndsmyndigheten*.

12 §

När miljödomstolen skall yttra sig enligt 8 eller 11 §§ avges yttrandet av domstolens ordförande. Om frågans beskaffenhet påkallar det, skall han samråda med miljørådet och de sakkunniga ledamöterna. Erfordras särskild undersökning, får ordföranden uppdra åt miljørådet att med eller utan biträde av sakkunnig ledamot verkställa sådan.

Kostnaden för undersökningen och utgifter i anledning av kungörelser och dylikt betalas av statsmedel.

Behövs en särskild undersökning när tillståndsmyndigheten ska yttra sig enligt 8 eller 11 §§, får ordföranden uppdra åt en eller flera ledamöter att verkställa sådan.

Kostnaden för undersökningen och utgifter med anledning av kungörelser och dylikt betalas av statsmedel.

14 §

Förklaring som avses i art. 22 av konventionen, meddelas av miljödomstol. Ansökan om sådan förklaring inges till miljödomstolen i tre exemplar. Görs ansökan efter utgången av den i art. 22 stadgade tiden, skall den avvisas av miljödomstolen.

I samband med förklaring, som nämnts i första stycket, skall också prövning äga rum av fråga som avses i art. 3 mom. 2 eller art. 6 och är av beskaffenhet att besked däri skolat enligt miljöbalken tas upp i medgivande till verksamheten.

Har ansökningshandlingarna ej ingivits i föreskrivet antal exemplar eller finner miljödomstolen flera exemplar vara erforderliga eller innehåller icke

Förklaring som avses i art. 22 av konventionen, meddelas av tillståndsmyndigheten. Ansökan om sådan förklaring inges till tillståndsmyndigheten. Görs ansökan efter utgången av den i art. 22 stadgade tiden, ska den avvisas av miljödomstolen.

I samband med förklaring, som nämnts i första stycket, ska också prövning äga rum av fråga som avses i art. 3 mom. 2 eller art. 6 och är av beskaffenhet att besked däri skolat enligt miljöbalken tas upp i medgivande till verksamheten.

Har ansökningshandlingarna ej ingivits i tillräckligt antal exemplar eller innehåller icke handlingarna behövliga upplysningar för behandlingen av en

handlingarna behövliga upplysningar för behandlingen av en fråga, som avses i denna paragraf, får *miljödomstolen* förelägga sökanden att inom viss tid fullständiga vad som *sålunda* brister vid äventyr, om det försummas, att ansökningen kan förklaras förfallen.

fråga, som avses i denna paragraf, får *tillståndsmyndigheten* förelägga sökanden att inom viss tid fullständiga vad som brister vid äventyr, om det försummas, att ansökningen kan förklaras förfallen.

15 §

Angående behandlingen av fråga, som avses i 14 §, *skall* i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet beträffande *ansökningsmål* i miljöbalken.

Angående behandlingen av fråga, som avses i 14 §, *ska* i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet beträffande *ärenden om tillstånd till vattenverksambet* i miljöbalken.

17 §

Ansökan eller ärende, som avses i 8, 9 eller 14 §, tas upp av den *miljödomstol* eller *länsstyrelse*, inom vilkens område den inverkan på vattenförhållandena, som det är fråga om, uppkommer.

Ansökan eller ärende, som avses i 8, 9 eller 14 §§, tas upp av den *tillståndsmyndighet*, inom vilkens område den inverkan på vattenförhållandena, som det är fråga om, uppkommer.

21 §

Vad i 12 § är stadgat om yttrande, som där sägs, *skall* äga tillämpning jämväl i fråga om meddelande av upplysning, varom enligt art. 16 av konventionen framställning inkommer till *miljödomstolen* eller *länsstyrelsen*.

Vad i 12 § är stadgat om yttrande, som där sägs, *ska* äga tillämpning jämväl i fråga om meddelande av upplysning, varom enligt art. 16 av konventionen framställning inkommer till *tillståndsmyndigheten*.

Vill myndighet här i riket inhämta upplysning, som avses i nämnda artikel, *skall* framställningen därom insändas till Utrikesdepartementet för att tillställas vederbörande norska myndighet.

Vill myndighet här i riket inhämta upplysning, som avses i nämnda artikel, *ska* framställningen därom insändas till Utrikesdepartementet för att tillställas vederbörande norska myndighet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2. Ärenden utan samband med ansökningsmål, som har inletts vid en miljödomstol före ikraftträdandet och som enligt de nya reglerna skulle ha inletts vid en tillståndsmyndighet, ska vid ikraftträdandet överlämnas till den myndigheten.

6 Förslag till lag om ändring i ägofredslagen (1933:269)

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 24, 29, 31, 43, 45 och 46 §§ samt 5 kap. 49 § i ägofredslagen (1933:269) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

24 §

Förrättningsmannen *skall*, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän i *domsaga eller i fastighetsdomstol* eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

I fall, där syneförrättning handlägges utan biträde av gode män, *skall* vad i denna lag är stadgat om synemännen i tillämpliga delar gälla förrättningsmannen. Bestämmes under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, verkar det ej rubbning av åtgärd, som dessförinnan vidtagits.

Stanna synemännen i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin mening och kan jämkning ej ske, gälle förrättningsmannens.

Förrättningsmannen *ska*, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän i *tingsrätt* eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

I fall, där syneförrättning handlägges utan biträde av gode män, *ska* vad i denna lag är stadgat om synemännen i tillämpliga delar gälla förrättningsmannen. Bestämmes under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, verkar det ej rubbning av åtgärd, som dessförinnan vidtagits.

29 §

Sedan alla vid förrättningen förekommande frågor blivit avgjorda genom förening eller behörigen utredda, skola synemännen för sakägarna framlägga skriftligt utlåtande i saken.

Utlåtandet *skall* innehålla synemännens besked, med angivande av skälen, i de i 27 § eller eljest här ovan omförmälda frågor. *Skall*, enligt vad i 41 § sägs, styrelse för samfällighet utses, skola synemännen uppdraga åt en eller flera av sakägarna att i den i 44 § stadgade ordning utfärda kallelse till sammanträde för styrelseval och tillika bestämma den tid, inom vilken valet *skall* äga rum och anmälan därom göras hos länsstyrelsen, ävensom, där samfälligheten omfattar fastigheter i skilda län, hos vilken länsstyrelse sådan anmälan *skall* ske.

Sist förklaras förrättningen avslutad med tillkännagivande, vid vilken *fastighetsdomstol* talan mot förrättningen må anhängiggöras samt vad enligt 31 § *skall* iakttagas för sådan talans bevarande.

Utlåtandet *ska* innehålla synemännens besked, med angivande av skälen, i de i 27 § eller eljest här ovan omförmälda frågor. *Ska*, enligt vad i 41 § sägs, styrelse för samfällighet utses, skola synemännen uppdraga åt en eller flera av sakägarna att i den i 44 § stadgade ordning utfärda kallelse till sammanträde för styrelseval och tillika bestämma den tid, inom vilken valet *ska* äga rum och anmälan därom göras hos länsstyrelsen, ävensom, där samfälligheten omfattar fastigheter i skilda län, hos vilken länsstyrelse sådan anmälan *ska* ske.

Sist förklaras förrättningen avslutad med tillkännagivande, vid vilken *miljödostol* talan mot förrättningen må anhängiggöras samt vad enligt 31 § *ska* iakttagas för sådan talans bevarande.

31 §

Är sakägare missnöjd med förrättning, *skall* han vid talans förlust inom två månader efter förrättningens avslutande vid den *fastighetsdomstol*, som i 46 § stadgas, väcka talan mot samtliga övriga sakägare.

Är sakägare missnöjd med förrättning, *ska* han vid talans förlust inom två månader efter förrättningens avslutande vid den *miljödostol*, som i 46 § stadgas, väcka talan mot samtliga övriga sakägare.

43 §

Vad i 3 kap. 15 samt 17–21 §§ vattenlagen är stadgat *skall* äga motsvarande tillämpning i fall, som i 41 § denna lag avses, dock

Vad i 3 kap. 15 samt 17–21 §§ vattenlagen är stadgat *ska* äga motsvarande tillämpning i fall, som i 41 § denna lag avses, dock

att talan, varom i 3 kap. 20 § vattenlagen förmåles, *skall* anhängiggöras hos den *fastighetsdomstol*, som i 46 § denna lag stadgas.

att talan, varom i 3 kap. 20 § vattenlagen förmåles, *ska* anhängiggöras hos den *miljöödomstol*, som i 46 § denna lag stadgas.

45 §

Vad i 3 kap. 23–25 §§ vattenlagen är stadgat *skall* äga motsvarande tillämpning i fall, som avses i 44 § denna lag; dock *skall* talan, varom i 3 kap. 23 § vattenlagen förmåles, anhängiggöras hos den *fastighetsdomstol*, som i 46 § denna lag stadgas.

Vad i 3 kap. 23–25 §§ vattenlagen är stadgat *ska* äga motsvarande tillämpning i fall, som avses i 44 § denna lag; dock *ska* talan, varom i 3 kap. 23 § vattenlagen förmåles, anhängiggöras hos den *miljöödomstol*, som i 46 § denna lag stadgas.

46 §

Mål om stängselskyldighet *skall* upptagas vid *fastighetsdomstolen* I den ort, där svarandens fastighet ligger eller, där flera fastigheter å svarandesidan äro, de flesta av dem äro belägna.

Mål om betesreglering *skall* anhängiggöras vid *fastighetsdomstolen* i den ort, där det område regleringen avser i sin helhet eller till största delen är beläget, eller, om målet allenast angår fråga om upplåtelse av betesmark, vid *fastighetsdomstolen* i den ort, där betesmarken är belägen.

Mål om stängselskyldighet *ska* upptagas vid *miljöödomstolen* I den ort, där svarandens fastighet ligger eller, där flera fastigheter å svarandesidan äro, de flesta av dem äro belägna.

Mål om betesreglering *ska* anhängiggöras vid *miljöödomstolen* i den ort, där det område regleringen avser i sin helhet eller till största delen är beläget, eller, om målet allenast angår fråga om upplåtelse av betesmark, vid *miljöödomstolen* i den ort, där betesmarken är belägen.

5 kap.

49 §

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige ej ofördröjligen efter tillsägelse, må den, mot vilken

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige ej ofördröjligen efter tillsägelse, må den, mot vilken

stängselskyldigheten gäller och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare; av syne-
 männen *skall* den ene vara nämndeman i *domsaga* eller i *fastighetsdomstol* eller god man vid fastighetsbildningsförrättningar. Har den försumlige i god tid kallats till synen och varder bristen vid synen vitsordad, förelägge honom syne-
 männen viss tid, ej kortare än fem dagar, inom vilken han *skall* hava botat bristen, vid äventyr att denna eljest må avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne låte efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälppta, anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock vare efterbesiktning icke av nöden, därest den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande ej vidtagits. Därefter njute den, som fordrar rättelse, utmätning hos den försumlige ej mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats, än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av syne-
 männen uppskattats, samt vare pliktig att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes ej den andre däråt,

stängselskyldigheten gäller och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare; av syne-
 männen *ska* den ene vara nämndeman i *tingsrätt* eller god man vid fastighetsbildningsförrättningar. Har den försumlige i god tid kallats till synen och varder bristen vid synen vitsordad, förelägge honom syne-
 männen viss tid, ej kortare än fem dagar, inom vilken han *ska* hava botat bristen, vid äventyr att denna eljest må avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne låte efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälppta, anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock vare efterbesiktning icke av nöden, därest den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande ej vidtagits. Därefter njute den, som fordrar rättelse, utmätning hos den försumlige ej mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats, än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av syne-
 männen uppskattats, samt vare pliktig att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes ej den andre däråt, instämme sitt klander till

instämme sitt klander till *fastighetsdomstolen* inom en månad efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Den som fordrar rättelse äge ock, därest bristen ej ofördröjligen efter tillsägelse avhjälpes, själv bota denna och njute sedan av den försumlige betalning för vad arbetet visas skäligen hava kostat.

Vad här ovan är stadgat om stängsels underhåll äge motsvarande tillämpning, där någon brister i underhåll av hägnad kring betesmark, som upplåtits enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Mål angående skyldighet för innehavare av järnväg att hålla stängsel till skydd för större hemdjur upptages av *fastighetsdomstolen*.

Järnvägs innehavare vare pliktig att i mål om befrielse från skyldighet att hålla stängsel vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader, såvitt ej *fastighetsdomstolen* med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

Mål angående skyldighet för innehavare av järnväg att hålla stängsel till skydd för större hemdjur upptages av *miljödomstolen*.

Järnvägs innehavare vare pliktig att i mål om befrielse från skyldighet att hålla stängsel vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader, såvitt ej *miljödomstolen* med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1957:390) om fiskearrenden ska upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig

dels att 2, 4, 6, 9–12 och 16–19 §§ ska ha följande lydelse

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

För bättre utnyttjande av vattenkraft får, efter ansökan hos *miljödomstolen* enligt miljöbalken, tillstånd enligt denna lag lämnas till tillfällig vattenreglering eller annan vattenverksamhet, som avses i 11 kap. 2 § 1 miljöbalken, eller också ändrade bestämmelser meddelas om innehållande eller tappning av vatten, om åtgärden prövas ur allmän synpunkt medföra fördelar, som överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den.

För bättre utnyttjande av vattenkraft får, efter ansökan hos *den tillståndsmyndighet som regeringen bestämmer* enligt miljöbalken, tillstånd enligt denna lag lämnas till tillfällig vattenreglering eller annan vattenverksamhet, som avses i 11 kap. 2 § 1 miljöbalken, eller också ändrade bestämmelser meddelas om innehållande eller tappning av vatten, om åtgärden prövas ur allmän synpunkt medföra fördelar, som överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den.

4 §

Tillstånd till vattenverksamhet enligt denna lag *skall* meddelas för viss tid, högst tre år.

Sedan tiden för tillståndet eller, om nytt tillstånd meddelats, tiden därför gått till ända, *skall* sökanden vidtaga de åt-

Tillstånd till vattenverksamhet enligt denna lag *ska* meddelas för viss tid, högst tre år.

Sedan tiden för tillståndet eller, om nytt tillstånd meddelats, tiden därför gått till ända, *ska* sökanden vidtaga de åt-

gärder, som erfordras för att återställa förhållandena i lämpligt skick. *Miljödomstolen* har att i samband med tillståndet meddela erforderliga bestämmelser härom.

gärder, som erfordras för att återställa förhållandena i lämpligt skick. *Tillståndsmyndigheten* har att i samband med tillståndet meddela erforderliga bestämmelser härom.

När det finns skäl till det, får tillståndsmyndigheten meddela nya eller ändrade bestämmelser om vidtagande av åtgärder, som kan behövas för tillgodoseende av allmän eller enskild rätt.

6 §

Bestämmelserna i 5 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet angående vattenreglering med tvångsdelaktighet gäller inte regleringar, som avses i denna lag. Är det uppenbart, att en reglering är till nytta för annan som tillgodogör vattenkraft, är denne dock skyldig att i den mån så kan anses skäligt bidra till kostnaden för regleringen. *I fråga om talan om sådant bidrag tillämpas bestämmelserna om stämningsmål i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.*

I fråga om förvaltningen av en vattenreglering med flera deltagare gäller vad som i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter är stadgat om samfälligheter enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

9 §

Vid meddelande av tillstånd till vattenverksamhet enligt

Vid meddelande av tillstånd till vattenverksamhet enligt

denna lag får *miljödomstolen*, om det behövs för att undvika dröjsmål med verksamheten, skjuta upp frågan om de föreskrifter, som erfordras angående ersättning, avgifter eller annat. Därvid tillämpas 22 kap. 27 § andra-femte stycket miljöbalken.

denna lag får *tillståndsmyndigheten*, om det behövs för att undvika dröjsmål med verksamheten, skjuta upp frågan om de föreskrifter, som erfordras angående avgifter eller annat. Därvid tillämpas 19 kap. 26 § andra-tredje stycket miljöbalken.

9 a §

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna lag medför skador på allmänna eller enskilda intressen, får den skadelidande vid miljödomstol framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap. miljöbalken.

Talan om anspråk på grund av skador som avses i denna paragraf ska för att få tas upp till prövning väckas när tillståndet har tagits i anspråk och senast inom ett år därefter. Även tillståndshavaren kan på samma sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

10 §

Ersättning, som bestämmes i penningar, må fastställas att utgå för år eller del av år, så länge verksamheten pågår. *Har tillstånd till verksamheten tagits i anspråk, skall* sådan ersättning utgå för hela den tid *därefter*, för vilken tillståndet meddelats, om ej miljödomstolen förordnar annorlunda.

Ersättning, som bestämmes i penningar, må fastställas att utgå för år eller del av år, så länge verksamheten pågår. Sådan ersättning ska utgå för hela den tid för vilken tillståndet meddelats, om ej miljödomstolen förordnar annorlunda.

När skäl äro därtill, må miljöödomstolen höja eller sänka ersättning, som fastställts att utgå för år eller del av år, eller meddela nya eller ändrade bestämmelser om vidtagande av åtgärder, som kunna erfordras för tillgodoseende av allmän eller enskild rätt.

När skäl äro därtill, må miljöödomstolen höja eller sänka ersättning, som fastställts att utgå för år eller del av år.

11 §

Miljöödomstols beslut, varigenom meddelats bestämmelser om skyldighet att förebygga eller avhjälpa skada eller olägenhet till följd av vattenverksamhet enligt denna lag eller att utgiva ersättning därför, skall, såframt tillståndet till verksamheten tagits i anspråk, gå i verkställighet som om det vunnit laga kraft, där ej annorlunda förordnas.

Tillståndsmyndighets beslut, varigenom meddelats bestämmelser om skyldighet att förebygga eller avhjälpa skada eller olägenhet till följd av vattenverksamhet enligt denna lag, ska, såframt tillståndet till verksamheten tagits i anspråk, gå i verkställighet som om det vunnit laga kraft, där ej annorlunda förordnas.

Belopp, som i enlighet med miljöödomstolens beslut nedsatts hos länsstyrelsen eller guldits i annan ordning, må ej återkrävas.

12 §

Anspråk på ersättning för skada, förlust eller intrång som inte förutsetts av miljöödomstolen skall, för att få tas upp till prövning, anmälas till miljöödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tolv år, som miljöödomstolen kan ha föreskrivit, räknat från det tiden för tillståndet eller, om nytt tillstånd meddelats, tiden därför gått till ända. Efterföljes vattenverksamhet enligt denna lag av

Anspråk på ersättning för skada, förlust eller intrång som inte förutsågs under handläggningen av tillståndsärendet, får framställas även efter utgången av fristen i 9 a §.

Talan om anspråk som avses i första stycket ska, för att kunna tas upp till prövning, väckas inom fem år eller den längre tid, högst tolv år, som tillståndsmyndigheten kan ha föreskrivit, räknat från det tiden för

vattenverksamhet, vartill tillstånd meddelas enligt miljöbalken, får anspråk med anledning av den förra verksamheten framställas inom den tid, som gäller för den senare verksamheten enligt 24 kap. 13 § tredje eller fjärde stycket miljöbalken. *Anmälan om ersättningsanspråk skall vara skriftlig och den skall ges in till miljödomstolen i två exemplar. Miljödomstolen skall i domen erinra om vad skadelidande har att iaktta.*

tillståndet eller, om nytt tillstånd meddelats, tiden därför gått till ända. Efterföljes vattenverksamhet enligt denna lag av vattenverksamhet, vartill tillstånd meddelas enligt miljöbalken, får anspråk med anledning av den förra verksamheten framställas inom den tid, som gäller för den senare verksamheten enligt 24 kap. 13 b § miljöbalken. *Tillståndsmyndigheten ska i beslutet erinra om vad skadelidande har att iaktta.*

16 §

I mål enligt denna lag skall ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen av miljödomstolen tillställas länsstyrelsen i det län, inom vilket vattenverksamheten huvudsakligen skall utövas.

Vid tillämpning i mål, varom nu är fråga, av bestämmelsen i 22 kap. 17 § miljöbalken får i brådskande fall den i detta lagrum angivna fristen begränsas. Parterna skall dock beredas skäligt rådrum.

I ärenden enligt denna lag ska ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen av tillståndsmyndigheten tillställas länsstyrelsen i det län, inom vilket vattenverksamheten huvudsakligen ska utövas.

17 §

I mål enligt denna lag får på begäran av sökanden miljödomstolen utan huvudförhandling i brådskande fall medge att åtgärder för vattenverksamheten vidtas, innan frågan om sådana åtgärder slutligen avgörs. Är

I ärenden enligt denna lag får på begäran av sökanden tillståndsmyndigheten i brådskande fall medge att åtgärder för vattenverksamheten vidtas, innan frågan om sådana åtgärder slutligen avgörs. Är fråga om

fråga om åtgärd, som omfattar vidlyftigare arbete, eller är avsevärt intrång på allmän eller enskild rätt att befara därav, får förordnande meddelas endast om riket är i krig.

När synnerliga skäl föreligger, får *miljödomstolen* i mål enligt denna lag medge sökanden att utan hinder av bestämmelsen i 11 kap. 10 § miljöbalken påbörja arbete, som där avses.

Miljödomstolens beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart, men det kan ändras när förhållandena föranleder det.

åtgärd, som omfattar vidlyftigare arbete, eller är avsevärt intrång på allmän eller enskild rätt att befara därav, får förordnande meddelas endast om riket är i krig.

När synnerliga skäl föreligger, får *tillståndsmyndigheten* i *ärenden* enligt denna lag medge sökanden att utan hinder av bestämmelsen i 11 kap. 10 § miljöbalken påbörja arbete, som där avses.

Tillståndsmyndighetens beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart, men det kan ändras när förhållandena föranleder det.

18 §

Är riket i krig och är med hänsyn till kraftförsörjningen oundgängligen erforderligt att åtgärd, som avses i 2 §, vidtas utan dröjsmål, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordna att åtgärden får, ändå att den är av beskaffenhet att *miljödomstolens* medgivande därtill *skall* inhämtas, vidtas utan föregående prövning av *miljödomstolen*. Vidtar någon åtgärd med stöd av vad nu sagts, *skall* han ofördröjligen efter dess verkställande göra ansökan hos *miljödomstolen* om godkännande av åtgärden.

Är riket i krig och är med hänsyn till kraftförsörjningen oundgängligen erforderligt att åtgärd, som avses i 2 §, vidtas utan dröjsmål, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordna att åtgärden får, ändå att den är av beskaffenhet att *tillståndsmyndighetens* medgivande därtill *ska* inhämtas, vidtas utan föregående prövning av *tillståndsmyndigheten*. Vidtar någon åtgärd med stöd av vad nu sagts, *ska* han ofördröjligen efter dess verkställande göra ansökan hos *tillståndsmyndigheten* om godkännande av åtgärden.

I fråga om ansökan, som i första stycket sägs, och påföljd för underlåtenhet att göra sådan ansökan gäller vad i miljöbalken stadgas för fall som avses i 11 kap. 16 § samma lag.

19 §

Säkerhet, som avses i 22 kap. 27 och 28 §§ miljöbalken, *skall* i *mål*, varom är fråga i denna lag, gälla all ersättning, som icke *skall* erläggas innan meddelat tillstånd tages i anspråk, ävensom kostnader för åtgärd, som *miljödomstolen* kan ha föreskrivit med stöd av 4 § andra stycket.

Säkerhet, som avses i 24 kap. 14 § miljöbalken, *ska* i *ärenden*, varom är fråga i denna lag, gälla all ersättning, som icke *ska* erläggas innan meddelat tillstånd tages i anspråk, ävensom kostnader för åtgärd, som *tillståndsmyndigheten* kan ha föreskrivit med stöd av 4 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

10 Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:988)

dels att 16 kap. 1–12 a, 13 och 16 §§, 17 kap. 1 och 2 §§ samt 18 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 16 kap. 14 och 14 a §§ samt 17 kap. 3 § ska betecknas 16 kap. 1–3 §§,

dels att 4 kap. 39 §, 9 kap. 5 §, 15 kap. 1 och 10 §§, 16 kap. 1–3 §§ samt rubrikerna till 15 och 16 kap. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

39 §

Om det är av synnerlig vikt för fastighetsbildningen att fråga som är föremål för prövning i annan ordning först *avgöres*, får lantmäterimyndigheten förklara förrättningen vilande i avvaktan på att frågan *avgöres*. Vill sakägare väcka talan för prövning av fråga som *icke* kan avgöras vid förrättningen och vars behandling i särskild ordning kan föranleda att förrättningen förklaras vilande, *skall* skäligt rådtrum lämnas honom.

Har lantmäterimyndigheten meddelat beslut i fråga som får överklagas särskilt, *skall* förrättningen vila i de delar som är beroende av frågans slutliga lösning, om inte myndigheten finner att förrättningen kan fortsätta utan betydande olägen-

Om det är av synnerlig vikt för fastighetsbildningen att fråga som är föremål för prövning i annan ordning först *avgörs*, får lantmäterimyndigheten förklara förrättningen vilande i avvaktan på att frågan *avgörs*. Vill sakägare väcka talan för prövning av fråga som *inte* kan avgöras vid förrättningen och vars behandling i särskild ordning kan föranleda att förrättningen förklaras vilande, *ska* skäligt rådtrum lämnas honom.

Har lantmäterimyndigheten meddelat beslut i fråga som får överklagas särskilt, *ska* förrättningen vila i de delar som är beroende av frågans slutliga lösning, om inte myndigheten finner att förrättningen kan fortsätta utan betydande olägen-

het eller *fastighetsdomstolen* förordnar att den *skall* fortgå.

het eller *miljödomstolen* förordnar att den *ska* fortgå.

9 kap.

5 §

När syssloman frånträder sitt uppdrag, *skall* han avge redovisning för sin förvaltning. Redovisningen *skall* framläggas på förrättningsammansammanträde.

Lantmäterimyndigheten kan förelägga syssloman att lämna upplysningar om förvaltningen. Myndigheten kan också förordna någon att granska förvaltningen och avge berättelse över granskningen.

Sakägare som vill klandra sysslomannens redovisning eller eljest föra talan mot denne med anledning av förvaltningen *skall* väcka talan vid *fastighetsdomstol*, som anges i 15 kap. 1 §, inom tre månader från den dag då redovisningen framlades på sammanträde. Väckes ej talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad, om talan ej grundas på att sysslomannen begått brottslig handling.

När syssloman frånträder sitt uppdrag, *ska* han avge redovisning för sin förvaltning. Redovisningen *ska* framläggas på förrättningsammansammanträde.

Lantmäterimyndigheten kan förelägga syssloman att lämna upplysningar om förvaltningen. Myndigheten kan också förordna någon att granska förvaltningen och avge berättelse över granskningen.

Sakägare som vill klandra sysslomannens redovisning eller eljest föra talan mot denne med anledning av förvaltningen *ska* väcka talan vid *miljödomstol*, som anges i 15 kap. 1 §, inom tre månader från den dag då redovisningen framlades på sammanträde. Väckes ej talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad, om talan ej grundas på att sysslomannen begått brottslig handling.

15 kap.

Fullföljd till *fastighetsdomstol*

Fullföljd till *miljödomstol*

1 §

Mål som överklagas enligt bestämmelserna i detta kapitel (fastighetsbildningsmål) *skall* prövas av den *fastighetsdomstol* inom vars domkrets den eller de berörda fastigheterna är belägna. Ligger fastigheterna under flera *fastighetsdomstolar*, *skall* talan tas

Mål som överklagas enligt bestämmelserna i detta kapitel (fastighetsbildningsmål) *ska* prövas av den *miljödomstol* inom vars domkrets den eller de berörda fastigheterna är belägna. Ligger fastigheterna under flera *miljödomstolar*, *ska* talan tas upp

upp av den domstol under vilken huvuddelen ligger.

av den domstol under vilken huvuddelen ligger.

10 §

Finner lantmäterimyndigheten att uppgift om fastighetsbildning eller fastighetsbestämning icke kan införas i registret på grund av fel eller oklarhet i förrättningen och kan rättelse ej vinnas i den ordning som anges i 26 § förvaltningslagen (1986:223), får myndigheten söka rättelse hos *fastighetsdomstolen*. Detsamma gäller, om myndigheten finner att registrering i enlighet med förrättningen skulle äventyra fastighetsredovisningens tillförlitlighet eller på annat sätt föranleda rättsosäkerhet.

I fråga om ansökan om rättelse enligt denna paragraf tillämpas bestämmelserna i 16 kap. Rätten att ansöka om rättelse är inte begränsad till viss tid.

Finner lantmäterimyndigheten att uppgift om fastighetsbildning eller fastighetsbestämning icke kan införas i registret på grund av fel eller oklarhet i förrättningen och kan rättelse ej vinnas i den ordning som anges i 26 § förvaltningslagen (1986:223), får myndigheten söka rättelse hos *miljödomstolen*. Detsamma gäller, om myndigheten finner att registrering i enlighet med förrättningen skulle äventyra fastighetsredovisningens tillförlitlighet eller på annat sätt föranleda rättsosäkerhet.

I fråga om ansökan om rättelse enligt denna paragraf gäller bestämmelserna i 2 kap. lagen (2010:000) om *miljödomstolar i tillämpliga delar*. Rätten att ansöka om rättelse är inte begränsad till viss tid.

16 kap.

Förfarandet vid fastighetsdomstol

Rättegångskostnader

1 §

Fastighetsdomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet skall ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad.

I mål om inlösenersättning

Miljödomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet ska ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad.

I mål om inlösenersättning

skall dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången, i målet. Detsamma *skall* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

Första och andra styckena gäller inte, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 §§ rättegångsbalken. Ogillas i mål enligt andra stycket talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10).

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl föreligger. Sådan ersättning *skall* utges av *statsverket* eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

ska dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången, i målet. Detsamma *ska* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl föreligger. Sådan ersättning *ska* utges av *staten* eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

2 §

Om en sakägare vinner ett mål om prövning av ett sådant beslut som avses i 15 kap. 6 § tredje stycket, kan domstolen tillerkänna honom eller henne ersättning för rättegångskostnad, om det finns synnerliga skäl. Sådan ersättning *skall* betalas av staten eller, om det överklagade beslutet har meddelats av en kommunal lantmäterimyndighet, av kommunen.

Om en sakägare vinner ett mål om prövning av ett sådant beslut som avses i 15 kap. 6 § tredje stycket, kan domstolen tillerkänna honom eller henne ersättning för rättegångskostnad, om det finns synnerliga skäl. Sådan ersättning *ska* betalas av staten eller, om det överklagade beslutet har meddelats av en kommunal lantmäterimyndighet, av kommunen.

3 §

I fråga om rättegången i hovrätten tillämpas 16 kap. 3, 7 och 9–13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock skall 16 kap. 15 § inte tillämpas när hovrätten återförvisar mål till fastighetsdomstolen.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket skall den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10). I övrigt skall bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i hovrätten endast om det finns synnerliga skäl.

I fråga om rättegången i Miljööverdomstolen tillämpas 1 § första och fjärde styckena samt 2 §.

I Miljööverdomstolen ska i mål som avses i 1 § andra stycket den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10). I övrigt ska bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2. Mål eller ärenden som har inletts vid en fastighetsdomstol före ikraftträdandet ska, i de fall de nya reglerna hade föreskrivit att målet eller ärendet skulle ha inletts vid en miljödomstol, vid ikraftträdandet överlämnas till den miljödomstol där målet enligt nya regler skulle ha inletts.

3. Mål eller ärenden vid en fastighetsdomstol ska inte överlämnas enligt punkten 2 om det skulle vara till nackdel för handläggningen eller om det av andra skäl inte skulle vara lämpligt.

4. Vad som föreskrivs i punkterna 2 och 3 ska i motsvarande mån tillämpas på ett mål som överklagats till en hovrätt som efter den 1 juli 2010 inte ska handlägga fastighetsbildningsmål.

5. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande till Högsta domstolen av domar, utslag och beslut som före ikraftträdandet har meddelats av en hovrätt.

11 Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs att 66, 68 och 70 §§ väglagen (1971:948) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

66 §

Har överenskommelse inte träffats om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §, *skall* den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den *fastighetsdomstol* inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även väghållaren kan på samma sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan saktägare.

Har överenskommelse inte träffats om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 §§ eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §§, *ska* den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den *miljödombstol* inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även väghållaren kan på samma sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan saktägare.

68 §

Om en borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning inte har skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenären lider förlust därigenom, att ersättning enligt 55, 58 eller 61 § blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning inte har prövats av

Om en borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning inte har skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenären lider förlust därigenom, att ersättning enligt 55, 58 eller 61 §§ blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning inte har prövats av

domstol. I fråga om sådan gottgörelse *skall* 65 § tillämpas på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Inom område med detaljplan, där kommunen är huvudman för allmänna platser, gäller följande. Om mark eller annat utrymme har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats, *skall* väghållaren fullgöra skyldighet enligt första stycket som har uppkommit dessförinnan, trots att vägrätten har upphört enligt 33 §.

Talan om gottgörelse väcks vid den *fastighetsdomstol* som anges i 66 §.

domstol. I fråga om sådan gottgörelse *ska* 65 § tillämpas på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Inom område med detaljplan, där kommunen är huvudman för allmänna platser, gäller följande. Om mark eller annat utrymme har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats, *ska* väghållaren fullgöra skyldighet enligt första stycket som har uppkommit dessförinnan, trots att vägrätten har upphört enligt 33 §.

Talan om gottgörelse väcks vid den *miljödostol* som anges i 66 §.

70 §

Om en kommun enligt 7 § har tillhandahållit staten mark eller annat utrymme för väg, är kommunen berättigad till ersättning av staten för skäligen kostnader efter avdrag för förvaltningskostnad.

Framställning om ersättning görs hos Vägverket. Om en överenskommelse inte kan träffas, väcks talan om ersättning vid den *fastighetsdomstol* som anges i 66 §.

Framställning om ersättning görs hos Vägverket. Om en överenskommelse inte kan träffas, väcks talan om ersättning vid den *miljödostol* som anges i 66 §.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

I fråga om talan mot beslut som avser äganderättsförtecknings innehåll eller annat beslut av lantmäterimyndigheten samt angående förfarandet i mål som fullföljts äger 15–18 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988) motsvarande tillämpning.

Besvär, vari klaganden yrkar att han i stället för annan *skall* i äganderättsförteckning upptagas som ägare till viss egendom, *skall* anses innefatta yrkande om bättre rätt till egendomen.

I fråga om talan mot beslut som avser äganderättsförtecknings innehåll eller annat beslut av lantmäterimyndigheten samt angående förfarandet i mål som fullföljts äger 15 och 16 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988) samt 2 kap. lagen (2010:000) om miljödomstolar motsvarande tillämpning.

Besvär, vari klaganden yrkar att han i stället för annan *ska* i äganderättsförteckning upptagas som ägare till viss egendom, *ska* anses innefatta yrkande om bättre rätt till egendomen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

13 Förslag till lag om ändring i expropriationslagen (1972:719)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3 §, 5 kap. 1, 2, 6, 7, 12, 13, 19, 22 och 27 §§, 6 kap. 11 §, 7 kap. 1 och 4–6 §§ expropriationslagen (1972:719) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §

Om den som ansöker om expropriationstillstånd har nyttjanderätt till fastigheten och tillstånd beviljas, har sökanden rätt att utan hinder av vad som annars skulle gälla nyttja fastigheten i samma omfattning som tidigare till dess att expropriationen är fullbordad eller till den fardag som inträffar närmast efter tre månader från det att expropriationstillståndet förföll eller expropriationsrätten förverkades. I avvaktan på att tillståndsfrågan blir slutligt avgjord kan förordnas att sökanden icke mot sitt bestridande får skiljas från fastigheten tidigare än på den fardag, som inträffar närmast efter tre månader från det att ansökan prövades. Saknas bestämmelse om fardag, inträder i stället skyldigheten att flytta när tre månader förflutit från det att expropriationstillståndet förföll eller expropriationsrätten förverkades eller från det att expropriationsansökningen prövades.

Nyttjar sökanden med stöd av första stycket fastigheten utöver den dag då nyttjanderätten annars skulle ha upphört, har fastighetsägaren rätt till skälig ersättning för det fortsatta nyttjandet. Kan överenskommelse om ersättningen ej träffas, bestämes den av *fastighetsdomstolen*.

Kommer expropriation ej till stånd och är sökandens rätt att föra bort egen byggnad eller annat från fastigheten begränsad

Nyttjar sökanden med stöd av första stycket fastigheten utöver den dag då nyttjanderätten annars skulle ha upphört, har fastighetsägaren rätt till skälig ersättning för det fortsatta nyttjandet. Kan överenskommelse om ersättningen ej träffas, bestämes den av *miljödömsstolen*.

Kommer expropriation ej till stånd och är sökandens rätt att föra bort egen byggnad eller annat från fastigheten begränsad

enligt avtal eller lag till viss tid efter nyttjanderättens upphörande, *skall* tiden räknas från den dag då sökanden enligt första stycket *skall* lämna fastigheten.

Första-tredje styckena äger motsvarande tillämpning på fall då sökande har servitutsrätt till fastigheten.

enligt avtal eller lag till viss tid efter nyttjanderättens upphörande, *ska* tiden räknas från den dag då sökanden enligt första stycket *ska* lämna fastigheten.

5 kap.

1 §

Första domstol i expropriationsmål är *fastighetsdomstol*.

Första domstol i expropriationsmål är *miljödostol*.

2 §

Expropriationsmål upptages av den *fastighetsdomstol* inom vars område fastigheten är belägen.

Skall expropriation ske av fastigheter som är belägna inom olika fastighetsdomstolars områden och bör fastigheterna vid bestämmandet av expropriationsersättningen lämpligen behandlas som en enhet, upptages frågan om expropriationen av den av *fastighetsdomstolarna* som regeringen eller, efter regeringens förordnande, annan myndighet bestämmer.

Expropriationsmål upptages av den *miljödostol* inom vars område fastigheten är belägen.

Ska expropriation ske av fastigheter som är belägna inom olika fastighetsdomstolars områden och bör fastigheterna vid bestämmandet av expropriationsersättningen lämpligen behandlas som en enhet, upptages frågan om expropriationen av den av *miljödostolarna* som regeringen eller, efter regeringens förordnande, annan myndighet bestämmer.

6 §

Avvisas ej stämningsansökan, *skall fastighetsdomstolen*, om ansökningen gjorts av den exproprierande, utfärda stämning på fastighetsägaren och övriga kända sakägare. Har ansökningen gjorts av annan, *skall*

Avvisas ej stämningsansökan, *ska miljödostolen*, om ansökningen gjorts av den exproprierande, utfärda stämning på fastighetsägaren och övriga kända sakägare. Har ansökningen gjorts av annan, *ska*

domstolen utfärda stämning på den exproprierande och kalla övriga kända sakägare att inträda som parter i rättegången. Kallelse delges sakägare på sätt som är föreskrivet för stämning i tvistemål.

I stämning som utfärdas på den exproprierande *skall* han anmodas att lämna uppgifter i de avseenden som anges i 5 § första stycket 3–6.

Stämning eller kallelse som avses i första stycket *skall* alltid utfärdas på okända sakägare, som möjligen finns. Bestämmelserna om kungörelsedelgivning i delgivningslagen (1970:428) äger därvid motsvarande tillämpning. Kan det med fog antagas att okända sakägare icke finns, får meddelande som avses i 17 § första stycket samma lag anslås i *fastighetsdomstolens* lokal i stället för att införas i tidning.

domstolen utfärda stämning på den exproprierande och kalla övriga kända sakägare att inträda som parter i rättegången. Kallelse delges sakägare på sätt som är föreskrivet för stämning i tvistemål.

I stämning som utfärdas på den exproprierande *ska* han anmodas att lämna uppgifter i de avseenden som anges i 5 § första stycket 3–6.

Stämning eller kallelse som avses i första stycket *ska* alltid utfärdas på okända sakägare, som möjligen finns. Bestämmelserna om kungörelsedelgivning i delgivningslagen (1970:428) äger därvid motsvarande tillämpning. Kan det med fog antagas att okända sakägare icke finns, får meddelande som avses i 17 § första stycket samma lag anslås i *miljödomstolens* lokal i stället för att införas i tidning.

7 §

Fastighetsägaren *skall*, även om han ej ansökt om stämning, uppge sakägare som är kända för honom. Underlåter han det utan giltigt skäl och uppstår skada för sakägare till följd av underlåtenheten, *skall* han ersätta skadan. *Fastighetsdomstolen skall* erinra honom härom i stämning eller kallelse eller på annat sätt.

Fastighetsägaren *ska*, även om han ej ansökt om stämning, uppge sakägare som är kända för honom. Underlåter han det utan giltigt skäl och uppstår skada för sakägare till följd av underlåtenheten, *ska* han ersätta skadan. *Miljödomstolen ska* erinra honom härom i stämning eller kallelse eller på annat sätt.

12 §

Fastighetsdomstolen skall under förberedelsen verka för att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som är lämplig med hänsyn till målets beskaffenhet. Därvid *skall* domstolen såvitt möjligt se till att onödigt utredning icke förebringas i målet.

Om det ej är uppenbart obehövt, *skall fastighetsdomstolen* så snart det kan ske genom särskilt beslut meddela parterna vilken utredning som enligt domstolens mening bör förebringas i målet (utredningsbeslut). Har utredningsbeslut meddelats beträffande viss del av målet, får nytt beslut i samma del meddelas endast om särskilda skäl föreligger.

Miljödomstolen ska under förberedelsen verka för att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som är lämplig med hänsyn till målets beskaffenhet. Därvid *ska* domstolen såvitt möjligt se till att onödigt utredning icke förebringas i målet.

Om det ej är uppenbart obehövt, *ska miljödomstolen* så snart det kan ske genom särskilt beslut meddela parterna vilken utredning som enligt domstolens mening bör förebringas i målet (utredningsbeslut). Har utredningsbeslut meddelats beträffande viss del av målet, får nytt beslut i samma del meddelas endast om särskilda skäl föreligger.

13 §

Undersökning enligt 9 § *lagen (1969:246) om fastighetsdomstol skall* verkställas, om det ej måste antagas att sådan undersökning saknar betydelse.

Undersökning enligt 1 kap. 18 § *lagen (2010:000) om miljödomstolar ska* verkställas, om det ej måste antagas att sådan undersökning saknar betydelse.

19 §

Fastighetsdomstolen får förordna att medgivande till enkelt förhandstillträde enligt 17 § första stycket får utnyttjas utan hinder av att beslutet därom icke har vunnit laga kraft. Sådant förordnande får meddelas endast under förutsättning att den exproprierande hos läns-

Miljödomstolen får förordna att medgivande till enkelt förhandstillträde enligt 17 § första stycket får utnyttjas utan hinder av att beslutet därom icke har vunnit laga kraft. Sådant förordnande får meddelas endast under förutsättning att den exproprierande hos läns-

styrelsen ställt säkerhet för det skadestånd som kan komma att utgå, om domstolens beslut ändras.

styrelsen ställt säkerhet för det skadestånd som kan komma att utgå, om domstolens beslut ändras.

22 §

Mot beslut, som *fastighetsdomstol* meddelat under rättegången i fråga som avses i 17, 18 eller 20 §, föres talan särskilt.

Mot *hovrättens* avgörande i fråga som avses i 17–20 §§ får talan ej föras.

Mot beslut, som *miljödomstol* meddelat under rättegången i fråga som avses i 17, 18 eller 20 §§, föres talan särskilt.

Mot *Miljööverdomstolens* avgörande i fråga som avses i 17–20 §§ får talan ej föras.

27 §

Ersättning *skall* bestämmas i pengar att betalas på en gång. Domstolen får dock på yrkande av part hänvisa sakägare att i särskild rättegång vid *fastighetsdomstolen* föra talan om ersättning för skada eller intrång som ej lämpligen kan prövas i målet. Sådan talan *skall* väckas genom ansökan om stämning inom den tid, högst tio år, som domstolen bestämmer.

Yrkande som avses i första stycket får upptagas för sig och avgöras särskilt. Mot beslut under rättegången i sådan fråga föres talan särskilt.

Ersättning *ska* bestämmas i pengar att betalas på en gång. Domstolen får dock på yrkande av part hänvisa sakägare att i särskild rättegång vid *miljödomstolen* föra talan om ersättning för skada eller intrång som ej lämpligen kan prövas i målet. Sådan talan *ska* väckas genom ansökan om stämning inom den tid, högst tio år, som domstolen bestämmer.

6 kap.

11 §

Försummar den expropriierande att inom föreskriven tid iakttaga vad som åligger honom enligt 1 § första stycket och 4 § och har ej fastigheten helt eller delvis tillträtts eller övergått på den expropriierande enligt 10 §, är expropriationsrätten förverkad.

Om fastighetsägaren vill att expropriationen ändå *skall* fullbordas, *skall* han inom tre

Om fastighetsägaren vill att expropriationen ändå *ska* fullbordas, *ska* han inom tre

månader efter förverkandet begära det hos länsstyrelsen. Om han inte vill att expropriationen *skall* fullbordas, får han hos *fastighetsdomstolen* visa att expropriationsrätten är förverkad. Gör han det, *skall* domstolen anmäla förverkandet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel.

månader efter förverkandet begära det hos länsstyrelsen. Om han inte vill att expropriationen *ska* fullbordas, får han hos *miljödomstolen* visa att expropriationsrätten är förverkad. Gör han det, *ska* domstolen anmäla förverkandet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel.

7 kap.

1 §

Har expropriationstillstånd beviljats, *skall* den exproprierande svara för samtliga kostnader som uppkommit i ärendet om tillstånd till expropriation, i målet vid *fastighetsdomstolen* och i ärendet om expropriationsersättningens fördelning, allt i den mån ej annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken eller vid en motsvarande tillämpning av något av dessa lagrum.

Har sakägare vid *fastighetsdomstolen* förebringat utredning i strid med utredningsbeslut ersättes kostnaden för sådan utredning endast i den mån utredningen haft betydelse för utgången i målet.

Har expropriationstillstånd beviljats, *ska* den exproprierande svara för samtliga kostnader som uppkommit i ärendet om tillstånd till expropriation, i målet vid *miljödomstolen* och i ärendet om expropriationsersättningens fördelning, allt i den mån ej annat följer av 18 kap. 6 eller 8 §§ rättegångsbalken eller vid en motsvarande tillämpning av något av dessa lagrum.

Har sakägare vid *miljödomstolen* förebringat utredning i strid med utredningsbeslut ersättes kostnaden för sådan utredning endast i den mån utredningen haft betydelse för utgången i målet.

4 §

Fråga om ersättning för kostnad som avses i 1 eller 2 § prövas av *fastighetsdomstolen*, även om frågan ej gäller kostnad

Fråga om ersättning för kostnad som avses i 1 eller 2 §§ prövas av *miljödomstolen*, även om frågan ej gäller kostnad vid